

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Catechismvs, Dat is, De Christelijcke leeringhe/ in
maniere van t'samen-sprekinghe tusschen den Meester
ende den Discipel**

Coster, Franciscus

T'Antvverpen, 1607

Van't H. Sacrament des autuers.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39385

Van het heyligh Sacrament des Autaers.

M. Wat is het Sacrament des Autaers?

D. 'T is een heyligh Sacrament / d'welck in hem
besluyt het waerachtigh lichaem en bloedt Chri-
sti / onder de ghedaente van broodt ende wijn.

M. Waer toe is dit heyligh Sacrament van Gode
onsen Saligh-maecker in-ghestelt?

D. Ten eersten / tot een eeuwigh ghedenkenisse
sijner passie / ende tot eenen pandt sijner liefde
t onse waerts. Ten tweeden / om dattet een sa-
crificie des nieuwen Testaments soude wesen /
d'welck daghelijcks in de Misse gheoffert wordt.
Ten derden / op dat het een gheestelijcke spijse ons-
ser sielen soude zijn / ons in Godts liefde versterc-
kende / ende teghen alle sonden ende tentatien wa-
penende: ende op dat Christus selue in persoone in
ons comende / ons in gheestelijcke menschen ver-
andere. Want ghelijck wy de qualiteyten ontfan-
ghen der spijzen die wy dick-wils eten: al-soo
ooch dese Goddelijcke spijse deylt haer qualiteyten
in onse sielen ende lichamen / af-nemende quade
gheneghentheden / ende ondeughden.

M. Hoe oudt moet de mensche wesen, om ver-
bonden te zijn, dit heyligh Sacrament t'ont-
fanghen?

D. Dat en can-men soo nauw niet weten: hoe
wel de Docteurs leeren / datmen hier toe ver-
bonden is / all-men eenighl-sins verstaet wat dit
mysterie in hem besluyt. Het welck ghemeenlijck

A

ghelchiedt /

gheschiedt/ten elf/tweel/ oft der-thien iaeren/ ende in sommighe noch vzoegher.

M. Hoe dickwils, ende wanneer is de mensche hier toe ghehouden?

D. Ten minsten alle iaere eens/ende dat omtrent Paesschen/ nae t'ghebodt der heplighe Kercke. Ende in-dien men dat dan niet en doet/ soo moet het gheschieden soo haest alst moghelijck is.

M. Wat verstaet ghy hier deur Paesschen?

D. Eenen tijdt van vijf-thien daghen / die begint op den Palm-sondagh ende duert tot beloken Paesschen.

M. Wanneer moet-men dit noch ontfanghen?

D. Als-men in't perijckel van steruen is / soo verre men hier toe bequamighepdt heeft. Soo wie op dese tijden sonder wettighe oorzaecke dit versuymen/ doen sonde.

M. En ist niet gheraden, dickwilder dit H. Sacrament te nutten?

D. Sonder twijfel iae't: om de grsote profijten die hier af comen. De oude Vaders prijsen / alle acht daghen te communiceren: in dickwilder te gaen/ is den raedt des Biecht-vaders te volghen.

M. Wat isser van noode, om behoorlijcken ten heylighen Sacramente te gaen?

D. Ten eersten/ een vast ghelooue van alle t'ghene dat onse moeder de H. Kercke ons leert: by-sonder/ wat dit H. Sacrament aen-gaet.

M. Wat moeten wy gheloouen van dit heyligh Sacrament?

D. Ten eersten / datter nae de woorden der consecratie (die de Priester in't midden der Wiffen sprek) gheen broodt oft wijn meer en is: maer alleen het roleur / de groothepdt / smaccke / inde
dier-

dier-ghelijcke ghedaenten des broodts ende des wijns. Ten tweeden / dat het broodt in het waerachtigh lichaem / ende den wijn in het bloedt Christi / verandert is / deur de woorden der consecratie / van den Priester ghesproken. Ten derden / dat onder de ghedaente des broodts waerachtelijck teghen-woordigh is / met de figure / (ghelijck de ketters teghen de heylighe Schrif tuere leeren) maer het waerachtigh / eyghen / leuende / ende gheheel lichaem / bloedt / siele / ende Godtheydt Christi des sones Gods : ende dat dit is het selue lichaem / dat deur ons ghebozen / ghestoruen / ende nu glorieus inden hemel is : ende niet alleen als-men't nut ende ontfanght / maer oock al-soo langhe / als de gedaenten des broodts dueren.

M. Hoe can Christus , die in den hemel is , hier zijn in soo vele plaetsen ?

D. Dat can ghedoen d'almoghentheydt Godts. Want ghelijck twee lichaemen / bouen natueren deur de cracht Godts / in een plaetse waren als Christus met besloten graue verrese / met besloten deuren binnen quam tot sijne Apostelen / ende sonder de hemelen te scheuren / deur de hemelen boer : Al-soo can oock een lichaem / deur de selue maght Godts / in diuersche plaetsen zijn. Ende hier moeten wy al-tijdt gedachtigh zijn des eersten hoofdstucks onses gheloofs : *Ick ghelooue in Godt Vader al-maghtigh.*

M. Wat moet-men noch meer gheloouen ?

D. Ten vierden / dat onder de ghedaente des wijns / nae de consecratie / oock waerachtelijck
I 2
 teghen-

tegenwozdigh is het bloet del-selvs **Sones Gods** / vereenicht met sijn lichaem / siele / ende **Godtshēdt** : want ten woꝝdt nu niet meer uyt-gestort / maer het blijft in sijn leuende lichaem . Ten vijfden / dat **Christus** soo groot is in een clepne hostie / als in een groote : ende dat-men soo vele ontfanght onder de ghedaente des broodts alleen / als onder de ghedaenten des broodts ende des wijns t'samen.

M. En ist dan niet van noode, dit Sacrament onder twee ghedaenten t'ontfanghen ; soo de kettērs segghen ?

D. Neen't : want ghelijck een arm mensche besocht wesende van eenen rijken / gheen werck en maecht oft de rijke tot hem comt met rock ende mantel / oft metten rock alleen / maer begheert dat hy dick-mael come / ende met sijn ael-moesse hem vertroosste : al-soo en moeten wy niet besoght zyn / in hoe vele ghedaenten **Christus** tot ons comt / maer dat hy dick-wils come / ende ons met sijn gratie begifte.

M. VVaer-om nemen dan de Priesters den kelck inde Misse ?

D. Tot vol-cominghe van t'sacrificie der **Missen** : daer in gherepresenteert moet worden de doodt **Christi** / ende de maniere sijns doodts / die gheschiedt is / deur d'uyt-stortinghe van sijn heyligh bloedt.

M. VVat isser noch te gheloouen van dit heyligh Sacrament ?

D. Ten seften / dat **Christi** lichaem niet ghebroken en woꝝdt / als de ghedaenten des broodts ghebroken worden . Ten seuensten / dat dit heyligh Sacrament een waerachtigh sacrificie is /
deur

veur leuende ende doode. Ten achtsten / datmen't de selfste eere / die-men Gode schuldigh is / behoort te bewijfen: aen-ghesien dat Godt selue hier teghenwozdigh is.

M. Welck is het tweede, dat ons noodelijck is, om dit H. Sacrament t'ontfanghen?

D. Een consciencie / deur goede biechte ghesuyuert van alle dood-sonden / ist dat-men sy-seluen daer mede besmett vindt.

M. VVat is ons hier toe noch van noode?

D. Men moet nuchter wesen: dat is / men magh van s'nachts ten twelf uren het minste niet gheeten / noch ghedroncken hebben / als-men dit heyligh Sacrament wilt ontfanghen / ten ware in't perijckel van steruen.

M. Hoe noodt-saeckelijck zijn dese drij veurnoemde saecken?

D. Datse doodelijck sondighen wien eene van dien in't communiceren ghebrekt.

M. Moet-men noch yet meer doen, tot weerdigheydt van dit H. Sacrament?

D. Het betaemt / dat-men hem eerlijcken (maer niet curieuselijck) cleede /ijnen mondt spoele / ende een gheheel Missie hooze / eer-men dit gaet ontfanghen.

M. VVat sal-men inde Missie doen?

D. Sy seluen bereyden / om soo grooten Sacrament eerweerdelijck t'ontfanghen.

M. Hoe sal-men dat doen?

D. Ten eersten / deur goede ghepeysen ende ghebedekens in sy seluen verwecken een waerachtigh ende vast ghelooue der dinghen die wy nu geleyght hebben. Ten tweeden / een sonderlinghe liefde / begheerte / oft hongher tot dese hemelsche spijsse.

M. Wat middel ghebruyckt ghy, om tot dese affectie te comen?

D. **Ick lese dit ghebedt:** *Ick arm sondigh mensche, gheloone ende belyde vastelyck, dat onder de ghedaenten des broodts, in dit alder-heylichste Sacrament gheen broodt en is, maer Iesus Christus, de tweede persoon inde Godtheyt, waerachtigh Godt ende mensche, met siele, lichaem ende Godtheydt, leuende ende glorieus; ons achter-ghelaten tot een waerachtighe spijsse onser sielen, ende een salighe offerande veur leuende ende dooden. Ende hier-om soo aenbidde ick v, o alder-heylichste Sacrament, ende ick eere v met de eere, die ick mijnen Godt schuldigh ben: ende ick stelle op v alle mijn hope; v biddende dat ghy my gratie wilt gheuen om v bouen alle dinghen uyt ganschere herten te beminnen. Ende hoe wel ick, o soete Iesu, my seluen gheheel onweerdigh kenne, om in uwe teghen-wordigheydt te comen: nochtans om dat ghy hier toe den mensche soo dick-wils noodet; deur de belofte van d'eeuwigh leuen, ende deur het dreyghen van d'eeuwighe doot: soo come ick v ontfangen, tot uwer eeren, ende mijner sielen saligheydt; op dat hier deur mijn siele magh versterckt, ende met v verenight worden; ende dat ick hier deur d'eeuwighe doot magh ontgaen, ende eeuwelijck met v, ende in v leuen. O Heere, gheeft my hier toe v gratie: deur de groote liefde, daer ghy dit heylich Sacrament mede in-ghestelt hebt. My is leedt, dat ick v niet en can ontfanghen met de selue eerweerdigheydt, liefde, ende affectie, daer v vele Heylighen mede ontfanghen hebben: by-sonder met de ghene, daer uwe ghebenedijde Moeder v mede ontfingh, als ghy eerst mensche ghe- worden waert; daer sy v mede om-helsde, als ghy eerst gheboren waert; ende daer sy dit H. Sacrament,*

nae

nae uwe hemel-vaert mede pleghe t'ontfanghen. O Heere, dese vierigheydt offere ick u, ende bidde alle Heylighen, naemelijck uwe heylighe Moeder, dat sy by u vol-doe, wat my ghebrekt.

M. V Wat doet ghy meer?

D. Ick lese mijn Goosen-hoedken/ ende ick bidde onse lieue Vrouwe/ dat haer belieue my gratie te vercrijghen om haren Sone weerdelijck tot sijner eere ende mijner sielen saligheydt / in dit Sacrament te nutten: oft ick lese eenighe andere ghebedekens van het H. Sacrament / oft ick pypse pet van de passie onses Heeren.

M. Wat moet-men doen in't ontfanghen des H. Sacraments?

D. Ten eersten/ men moet in't eynde der Missen gaen knielen veur den altaer / daer-men het lichaem onses Heeren upt-reyckht: met de handen te gader / onder de dwaele der communicanten. Ten tweeden / men moet sijn hoofdt recht op houden: de ooghen niet sterlinghs op den Priester slaen / noch oock heel toe-sluyten / maer eerlijcken neder-slaen. Ten derden / men moet sijnen mondt niet te wijdt open-doen / noch oock te seer toe-gheperst houden / maer eerlijcken open-doen: onse tonghe niet te verre upt-stekende/ maer legghende die op d'onderste lippe: op dat de Priester de heplige Hostie ghemackelijcken ende sonder perijckel upt-reycke/ende dat wy die eerlijcken ende eerweerdelijcken moghen ontfanghen.

M. Wat onder-houdt ghy noch?

D. Ick wachte my / by-sonder als de Priester nu bereedt is om my t'hepligh Sacrament te gheuen/

gheuen / van suchten / van veur mijn bozste te
laen / van te bidden met den monde : om den
Priester hier deur niet te beletten.

M. Wat peyst ghy dan ?

D. O Heere, ick en ben niet weerdigh, dat ghy onder
mijn dack comt ; maer spreckt alleen een woordt , ende
mijn siele sal ghesondt worden.

M. Wat doet ghy nae d'ontfanghenisse van dit
H. Sacrament ?

D. Ten eersten / ick wachte my van mijn hoofdt
oft lichaem neder te booghen / ende van mijn han-
den / oft snut-doeck veur mijnen mondt te hou-
den: want dat zijn onbehoorzijcke nieuwtijden.
Ten tweeden / ick laet het op mijn tonge ruste / tot
dattet wat vochtigh gheworden zij / daer nae soo
swilghe ick't in / soo eerlijckē als ick can. Ten der-
den / ick neme den wijn / die-men d'ablutie noemt.

M. Is desen dranck het bloede Christi, ghe-
lijck inden kelck, die de Priester in de Misse
nutt ?

D. Gheen-sins : maer t'is alleenlijck wijn / oft
anderen dranck / daer gheen heylighydt in en is:
welck-men ghebuyrcht om de reliquien des li-
chaems Christi / die som-tijds in den mondt blij-
uen / af te spoelen / ende met dien dranck eerlijcken
in te nemen.

M. Wat doet ghy hier naer ?

D. Ick staē op / eere bewysende veur den outaer / en
gae manierlijcken in een ander plaetse: dit hier-en-
tusschen ouer-peplende : O soete Heere Iesu , van
waer comt my dit , dat ghy tot my ghecomen zijt ! die
v soo dick-wils vergramt hebbe deur mijn sonden, en-
de die soo qualijck bereedt ben . O alder-liefste bruy-
degom mijner sielen, ick heete v hertelijcken wille-com,
ende

ende ick dancke v, dat ghy v gheweerdicht hebt my te comen besoecken. In teecken van danckbaerheydt, offere ick v mijn siele, mijn lichaem, ende al wat my aen-gaet: doet daer mede wat v beliest. Ick maecke een vast propost, my voort-aen te wachten van alle sonden; ende v beter te dienen, dan ick tot noch toe ghedaen hebbe, ende uwen Goddelijcken Wille volcomelijck te vol-brenghen. Heere gheeft my dien altijd te kennen, ende gratie dien te vol-doen: ende blijft met my t'allen tyden, op dat ick in uwe gratie magh steruen, ende met v inder eeuwigheydt leuen.

M. Wat doet ghy noch?

D. Ick blijue ten minsten een quartier ures inde kercke / my daer-en-tusschen wachtende van te spouwen: ende ick lese eenighe ghebedekens / hem noch danckende veur de groote wel-daedt die hy my ghedaen heeft / comende tot my. Ick offere hem alle mijn woorden / wercken / ende ghedachten / ende al wat my aen-gaet. Ick gheue hem mijnen noodt / ende den noodt mijner vrienden te kennen: ende ick begheere / dat hy ons wil gheuen / wat ons / om hem te behaghen / noodt-saetkelijck oft bequaem is.

M. Wat doedt ghy voortds dien dagh?

D. Ick beware neerstelijck mijn vyf sinnen van alle ijdelheydt: ende ick wachte my neerstelijck van alle sonden: ende ick oeffene my in deughdelijcke wercken / die ick wete dat Gode aen-ghe-naem zijn: ghelijck / aelmoessen gheuen / de siecken besoecken / ende oock in't ghebedt dick-wils mijn herte tot hem op-heffen.

M. En magh-men op dien dagh gheen ander werck doen, dan hem met Gode becommeren?

D. Jaet / want Godt en wilt v noodt-saerkelijck

werck niet beletten/ maer alleen de sonden. Dus moghen de lieden/ die dickwils dit H. Sacrament ontfanghen/ dien dagh heur ghewoonelijcke dinghen doen/ daer gheen sonde in ghelegghen en is.

Van t' Sacrament der Penitentie oft Biechte.

M. VVat is het Sacrament der Biechten?

D. Het is een H. Sacrament/ waer deur de mensche sijn sonden van den Priester / deur de woorden der absolutie vergheuen worden/ na dat hy-se oprechtelijck ghebiercht heeft.

M. VVie moet noodt-sakelijck te biechten gaen?

D. Alle menschen/ die naer het Doopsel in doodsonde ghevallen zijn.

M. Hoe noodt-saeckelijck ist hen-lieden?

D. Dat hen anders onmoghelijck is/ vergiffenisse hunner sonden te vercrijghen / oft saligh te worden: in-dien sy daer toe middel hebben.

M. VVaer-om seght ghy, In-dien sy daer toe middel hebben?

D. Want waren sy pewers/ daer sy gheenen middel en hadden hun sonden te biechten / soude een op-recht ende vol-maecht berouw ghenoech zijn/ met begheerte hun biechte te spreken.

M. Souden sy hier deur vergiffenisse crijghen?

D. Jaesy: hoe wel sy noch verbonden souden bliuen nae-maels die te biechten / in-dien sy daer toe middel vonden.

M. VVanneer is de mensche schuldigh te biechten te gaen?

D. Ten minsten alle iaer eens / naer t'ghebodt
der